

ODMENA A NÁHRADA VÝDAVKOV LIKVIDÁTORA V LIKVIDÁCII REMUNERATION AND REIMBURSEMENT OF LIQUIDATOR'S EXPENSES IN LIQUIDATION

Martin Kubinec¹

DOI: <https://doi.org/10.24040/pros.13.11.2020.ssp.79-92>

Abstrakt

Predmetom príspevku je analýza právnej úpravy odmeny a náhrady výdavkov likvidátora v procese likvidácie, ktorá bola zásadne upravená zákonom č. 390/2019 Z. z. a vyhláškou č. 193/2020 Z. z. Cieľom tejto legislatívnej zmeny bolo predovšetkým motivovať k vykonávaniu funkcie likvidátora s odbornou starostlivosťou a k hospodárnemu naplneniu účelu likvidácie ako procesu, smerujúcemu k vysporiadaniu obchodného imania zrušenej spoločnosti.

Kľúčové slová

Likvidácia. Likvidátor. Odmena. Výdavky.

Abstract

The subject of the paper is the analysis of the legal regulation of the remuneration and reimbursement of the liquidator 's expenses in the process of liquidation, which was fundamentally regulated by Act No. 390/2019 Coll. and Decree no. 193/2020 Coll. The aim of this legislative change was primarily to motivate the performance of the function of a liquidator with professional care and the economic fulfillment of the purpose of liquidation as a process aimed at settling the business assets of the liquidated company.

Keywords

Liquidation. Liquidator. Remuneration. Expenses.

¹ Doc. JUDr. Martin Kubinec, PhD. (1978), je vedúcim Katedry občianskeho a pracovného práva Právnickej fakulty UMB a docentom Katedry obchodného a finančného práva Právnickej fakulty UMB.

Úvod

Likvidátor spoločnosti v likvidácii je jej kľúčovým orgánom *sui generis*, ktorý disponuje širokými právami a povinnosťami v rámci likvidácie (§ 70 a nasl. OBZ) a tomu zodpovedajúcou zodpovednosťou - likvidátor je totiž pri výkone svojej pôsobnosti povinný postupovať s odbornou starostlivosťou v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov a za výkon svojej pôsobnosti zodpovedá rovnako ako členovia štatutárneho orgánu spoločnosti (§ 74 OBZ).²

Likvidácia je súčasťou terminálnej fázy existencie spoločnosti, zrušenej bez právneho nástupcu. Účelom a cieľom plnenia pôsobnosti likvidátora v rámci likvidácie je čo najefektívnejšie vysporiadanie obchodného imania zrušenej spoločnosti – tzn. speňaženie (v širšom zmysle, nielen v podobe transformácie na peniaze) majetku zrušenej spoločnosti, uspokojenie všetkých jej záväzkov voči veriteľom a napokon rozdelenie likvidačného zostatku, ktorý z likvidácie vyplynie, medzi tzv. reziduálnych veriteľov – spoločníkov, resp. akcionárov.

Právna úprava pred, i po účinnosti veľkej novely Obchodného zákonníka,³ venovala dominantnú pozornosť povinnostiam likvidátora v rámci jeho pôsobnosti a jeho právo na odmenu zostávalo mimo adekvátneho záujmu zákonodarcu, z čoho vo všeobecnosti vyplývalo, že likvidátori nemali záujem túto funkciu kvalifikovane (alebo vôbec) vykonávať, keďže (najmä u tzv. nespriaznených likvidátorov, ustanovených súdom), nemali žiadnu garanciu, že ich nárok na odmenu a náhradu účelne vynaložených výdavkov pri vykonávaní likvidácie bude z majetku spoločnosti uspokojený.

V súvislosti so zásadnou (a potrebnou) zmenou právnej úpravy zrušenia, likvidácie a zániku obchodných spoločností,⁴ s účinnosťou od 1. októbra 2020 došlo k prepracovaniu

² Obdobné ustanovenia sa použijú aj v prípade likvidácie družstva – pozri napr.: NÉMETHOVÁ, M.: Zrušenie a likvidácia družstva. druhá časť, hlava 2, diel 5 (§ 254 - § 260). In.: MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník: veľký komentár. 1. zväzok, §1 - § 260. - 1. vyd. - Bratislava : Eurokódex, 2016. - ISBN 978-80-8155-065-2. - S. 1018-1024.

³ Zákon č. 390/2019 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. októbra 2020.

⁴ Pozri kriticky bližšie napr.: STRÉMY, Jana. K vybraným aspektom zrušenia spoločnosti s likvidáciou. In: Vybrané výzvy v právu súťažným, v českém a slovenském právu obchodních korporací, v právu insolvenčním a v právu průmyslového vlastnictví. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2018. ISBN 978-80-88266-30-3, s. 134-160; STRÉMY, J.: Niekoľko poznámok k inštitútu likvidácie v pripravovanej novele Obchodného zákonníka. In.: Mířníky práva v stredoeurópskom priestore 2019 [elektronický dokument] : 1. vyd. - Bratislava : Právnická fakulta UK, 2019. - S. 567-576; STRÉMY, J.: Likvidátor. In.: Bratislavské právnické fórum 2019 [elektronický dokument]: nezávislosť a etický rozmer výkonu súdnej moci v obchodnom práve. 1. vyd. - Bratislava: Právnická fakulta UK, 2019. - S. 61-72.

ustanovení Obchodného zákonníka (o. i.) aj o odmene a náhrade výdavkov likvidátora a jeho vykonávacích predpisov, čo je príležitosť pre porovnanie oboch úprav a najmä stručného zhodnotenia očakávaného prínosu aktuálnej právnej úpravy v tomto príspevku.

Analýza a porovnanie právnych úprav sú len veľmi stručné a rámcové, nekladím si za cieľ ponúknuť vyčerpávajúci rozbor relevantných ustanovení, ale identifikovať len niektoré a najmä základné aspekty zmenenej právnej úpravy v intenciách príspevku v rámci vedeckej konferencie, na ktorej bol tento príspevok prednesený.

1 Odmena a náhrada výdavkov likvidátora pred 1. októbrom 2020

Základ právnej úpravy odmeny a náhrady výdavkov likvidátora pôvodne v hmotnoprávnej rovine upravoval § 75 ods. 6 OBZ. Podľa tohto ustanovenia mal odmenu likvidátora určiť buď orgán spoločnosti (valné zhromaždenie, prípadne spoločníci), ktorý likvidátora vymenoval alebo súd,⁵ ktorý likvidátora ustanovil, vrátane nároku na náhradu primeraných výdavkov. Len v prípade, že by medzi spoločnosťou a likvidátorom, vymenovaným súdom, nedošlo k dohode o výške odmeny, na návrh likvidátora určil výšku náhrady výdavkov a odmenu za výkon funkcie likvidátora príslušný súd uznesením. Odmena likvidátora bola zásadne pohľadávkou likvidátora voči spoločnosti a uhrádzala sa výlučne z majetku spoločnosti.

Tento koncept často vyúsťoval do situácie, keď síce likvidátor reálne a dôsledne plnil svoje zákonné povinnosti, no spoločnosť v likvidácii bola nemajetná a preto jeho nárok – v prípadoch, keď o odmene a náhrade výdavkov rozhodoval súd, bol síce priznaný, no reálne nemohol byť uspokojený, keďže majetok spoločnosť na jeho uspokojenie nepostačoval.

Riešením tejto situácie mohlo byť podanie návrhu likvidátora na vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti (z dôvodu predĺženia podľa § 72 ods. 2 OBZ v pôvodnom znení), no za predpokladu, že likvidátor bol jediným veriteľom spoločnosti (z titulu svojho nároku na zaplatenie odmeny a náhrady hotových výdavkov), nebola splnená hmotnoprávna podmienka plurality veriteľov⁶ a návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok by tak musel byť zamietnutý.

⁵ Kauzálnie príslušným je registrový súd a miestne príslušným registrový súd podľa adresy sídla obchodnej spoločnosti (§ 305 CMP).

⁶ Pozri bližšie: ĎURICA, M.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii : komentár. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019. 1456 s. ISBN 978-80-7400-754-5.

S ohľadom na to predovšetkým likvidátori, vymenovaní súdom, v zásade a nezriedka plnili svoje zákonné povinnosti bez zodpovedajúcej odplaty, čo možno hodnotiť vo svojej podstate a obsahovo ako nútenú prácu alebo službu, ktorá je Ústavou Slovenskej republiky zakázaná.⁷

V prípade, že funkciu likvidátora vykonávala osoba, určená spoločnosťou, bolo predmetom ich vzájomného vzťahu aj určenie prípadnej výšky odmeny a náhrady hotových výdavkov, nevylučujúc pritom aj bezodplatnosť výkonu funkcie likvidátora, osobitne v prípadoch, keď funkciu likvidátora vykonával štatutárny orgán alebo jeho člen. Inak povedané, úprava odmeny a náhrady výdavkov likvidátora mala byť predmetom dohody medzi spoločnosťou a likvidátorom a len v prípade absencie tejto dohody do tohto právneho vzťahu mohol ingerovať súd na základe návrhu likvidátora, a to vydaním uznesenia o určení výšky odmeny a náhrady výdavkov likvidátora postupom podľa 304 a nasl. CMP v znení účinnom do 30. septembra 2020.

Aplikačná prax preto ukazovala, že výkon funkcie likvidátora nebol dostatočne atraktívny nielen pre osoby spriaznené so spoločnosťou, ktoré prichádzali do úvahy ako prvé pri určovaní likvidátora (buď zo zákona alebo rozhodnutím súdu), a ktoré preto svoje povinnosti neplnili s potrebnou odbornou starostlivosťou alebo vôbec; ale ani pre osoby, zapísané do zoznamu správcov (podľa zákona č. 8/2005 Z. z. o správcoch), z ktorých súdy určovali likvidátorov, ak nebolo možné ustanoviť za likvidátora niektorú z osôb, uvedených v § 71 ods. 1 OBZ v znení účinnom do 30. septembra 2020 (spoločník, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu).

Dôvodová správa k Vyhláske napokon sama uvádza, že: „významným nedostatkom právnej úpravy likvidácie obchodných spoločností (družstiev) do prijatia zákona č. 390/2019 Z. z. bola neadekvátna motivácia pre zúčastnené osoby proces likvidácie úspešne iniciovať, viesť a efektívne ukončiť.“

Pokiaľ ide hotové výdavky, z pôvodnej vykonávacej vyhlášky⁸ vyplýval likvidátorovi nárok na náhradu hotových výdavkov účelne vynaložených v súvislosti s vykonaním likvidácie. Medzi hotové výdavky patrili najmä súdne a iné poplatky, cestovné náhrady, poštovné, telekomunikačné poplatky, náklady na znalecké posudky a odborné stanoviská, preklady, odpisy a fotokópie. Tieto náklady boli, pochopiteľne, nákladmi, na ktorých náhradu

⁷ Čl. 18 Ústavy Slovenskej republiky.

⁸ vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 526/2004 Z. z. o určení výšky výdavkov a odmeny za výkon funkcie likvidátora v znení vyhlášky č. 533/2008 Z. z., zrušená od 1. októbra 2020.

mal likvidátor nárok aj vtedy, keď o ich náhrade rozhodoval príslušný orgán spoločnosti, platilo však, že náhrada za administratívne a iné práce vykonané v súvislosti s likvidáciou, boli súčasťou odmenu likvidátora.

S ohľadom na vyššie uvedené sa javí prijatie zásadných zmien v právnej úprave likvidácie ako nanajvýš žiaduce. Možno preto len očakávať, že vďaka ich prijatiu dôjde k významnej profesionalizácii výkonu činnosti likvidátora a dôslednejšej ochrane tretích – najmä nespriaznených veriteľov spoločnosti, ale aj tzv. reziduálnych veriteľov s ich nárokmi na podiel na likvidačnom zostatku zrušenej spoločnosti.

2 Odmena a náhrada výdavkov likvidátora po 1. októbri 2020

Aktuálna právna úprava venuje odmene likvidátora a náhrade jeho výdavkov samostatné ustanovenie § 75a OBZ, ktoré, rovnako ako v pôvodnej právnej úprave, diferencuje medzi odmenou likvidátora ustanoveného súdom a likvidátorom ustanoveného spoločnosťou.⁹

2.1 Odmena a náhrada výdavkov likvidátora, vymenovaného súdom

V prípade, že likvidátora ustanovil súd, patrí likvidátorovi odmena a náhrada výdavkov, určená podľa osobitného predpisu, ktorým je vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR, č. 193/2020 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii (ďalej aj ako len „Vyhláška“); táto bola vydaná rezortným ministerstvom na základe splnomocňovacieho ustanovenia § 75a ods. 3 OBZ.

Pre určenie výšky odmeny a náhrady výdavkov likvidátora, vymenovaného súdom, je preto smerodajná práve Vyhláška, ktorá nahradila pôvodnú vyhlášku Ministerstva spravodlivosti SR č. 526/2004 Z. z. o určení výšky výdavkov a odmeny za výkon funkcie likvidátora v znení vyhlášky č. 533/2008 Z. z. Jej ustanovenia sa pritom použijú len pre tých likvidátorov (prechodné ustanovenie § 18 Vyhlášky), ktorí boli do obchodného registra

⁹ Pozri aj: STRÉMY, J.: Niekoľko poznámok k inštitútu likvidácie v pripravovanej novele Obchodného zákonníka. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2019 [elektronický dokument]. - : 1. vyd. ISBN 978-80-7160-517-1. - Bratislava : Právnická fakulta UK, 2019. - S. 567-576.

zapísaní podľa predpisov účinných od 1. októbra 2020 (od účinnosti novely Obchodného zákonníka, vykonanej zákonom č. 390/2019 Z. z.); v ostatných prípadoch sa použijú ustanovenia Obchodného zákonníka a pôvodnej vyhlášky č. 526/2004 Z. z. v znení účinnom do 30. septembra 2020.

Možno konštatovať (a dôvodová správa tomuto záveru nasvedčuje),¹⁰ že zákonodarca sa pri jej tvorbe zjavne inšpiroval ekvivalentom Vyhlášky platnom pre konkurzné konania – vyhláškou č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii.

V tomto duchu v zásade Vyhláška koncepcne rozlišuje tri druhy odmeny:

- a) paušálna odmena (§ 5 Vyhlášky);
- b) odmena za speňaženie (§ 6 až §10 Vyhlášky);
- c) odmena za uspokojenie veriteľov (§ 11 a § 12 Vyhlášky).

- **Paušálnou odmenou** sa určuje odplata pre likvidátora za vykonanie vybraných okruhov činností likvidátora, uvedených v § 5 ods. 1 Vyhlášky,¹¹ pričom predpis určuje jej maximálnu celkovú výšku na 5 000 eur.

Predpokladá sa pritom, že paušálna odmena bude v podstatnom rozsahu uspokojená z preddavku na likvidáciu vo výške 1 500 eur (§ 3 Vyhlášky), ktorý je spoločnosť povinná

¹⁰ Podľa dôvodovej správy k návrhu vyhlášky: Predloženým návrhom vyhlášky sa predkladateľ preto snaží novým prístupom pri určovaní výšky odmeny a náhrady hotových výdavkov a čiastkovo aj novým postupom pre zabezpečenie jej reálnej výplaty (jej preddavkovaním) adresovať akumulované problémy a nedostatky známe z aplikačnej praxe tak, **aby odmena likvidátora a náhrada jeho hotových výdavkov pôsobila motivačne a koncepcne sa spôsob jej výpočtu priblížil k priemernej výške odmien (a náhrad), ktoré sú v súčasnosti určované v konaniach, ktoré sú svojim zameraním a charakterom porovnateľné s povinnosťami likvidátora v rámci likvidácie a mierou jeho zodpovednosti.**

¹¹ a) 250 eur za zverejnenie oznámenia o vstupe do likvidácie a výzvy na prihlásenie pohľadávok (§ 75c Obchodného zákonníka),
b) 5 eur za zapísanie prihlášky veriteľa do zoznamu pohľadávok,
c) 250 eur za vyhotovenie a uloženie základného zoznamu prihlásených pohľadávok do zbierky listín obchodného registra (§ 75e Obchodného zákonníka),
d) 250 eur za vyhotovenie a uloženie základného zoznamu majetku do zbierky listín obchodného registra (§ 75g Obchodného zákonníka),
e) 250 eur za zostavenie mimoriadnej účtovnej závierky (§ 75f Obchodného zákonníka),
f) 250 eur za zverejnenie oznámenia o zostavení účtovnej závierky, konečnej správy o priebehu likvidácie a návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku (§ 75j ods. 1 Obchodného zákonníka),
g) 5 eur za spracovanie výzvy na plnenie dlžníkovi alebo osobe, ktorá je povinná splniť peňažný záväzok za dlžníka,
h) 40 eur za uplatnenie pohľadávky na súde alebo pred iným orgánom verejnej moci,
i) 20 eur za prípravu a podanie návrhu na vykonanie exekúcie.

zložiť do notárskej úschovy pred návrhom na zápis likvidátora do obchodného registra (§ 75 ods. 1 OBZ); no to len v prípade, ak o ustanovení likvidátora rozhodla spoločnosť. Preddavok na likvidáciu v plnej výške pritom nepodlieha exekúcii ani obdobnému vykonávaciemu konaniu a možno ho použiť iba na úhradu odmeny a výdavkov likvidátora ustanoveného spoločnosťou alebo príslušným orgánom spoločnosti (§ 75 ods. 2 OBZ).

Pri vyhlásení konkurzu na majetok spoločnosti preddavok na likvidáciu podlieha konkurzu, ibaže návrh na vyhlásenie konkurzu podal likvidátor; v takom prípade vydá notár hodnotu preddavku na likvidáciu likvidátorovi, ktorý bol v čase vyhlásenia konkurzu zapísaný v obchodnom registri ako likvidátor tejto spoločnosti a tento ju bude môcť použiť na uspokojenie svojich nárokov na (minimálne) zaplatenie paušálnej odmeny a svojich výdavkov (§ 75 ods. 3 OBZ).

- **Odmena zo speňaženia** je stanovená percentuálne s regresívnym charakterom a závisí primárne od druhu speňažovanej hodnoty (rozlišujú sa hnutelné, nehnuteľné veci, podnik alebo časť podniku a iné majetkové hodnoty, pričom osobitne je napr. určená aj odmena likvidátora za prevádzkovanie podniku alebo jeho časti počas likvidácie spoločnosti, čo bude v praxi zrejme mimoriadne výnimočné).

Základom pre určenie odmeny zo speňaženia je tzv. čistý likvidačný výťažok, určený ako likvidačný výťažok po odpočítaní nákladov súvisiacich s jeho dosiahnutím (§ 2 písm. d) Vyhlášky).

Výrazne motivačne pre likvidátora pôsobí odmena za speňaženie pri uplatňovaní niektorých práv (§ 9 Vyhláška), keďže na základe tohto ustanovenia sa odmena za speňaženia zvýši o 19 % oproti sadzbe odmeny podľa § 6 a 7 Vyhlášky úspešným:

- a) uplatnením práva odporovať právnomu úkonu ukracujúcemu uspokojenie pohľadávky spoločnosti,¹²
- b) uplatnením práva pri porušení zákazu vrátenia vkladu,¹³

¹² Pozri napr.: DOLNÝ, J.: Podmienky odporovateľnosti právnych úkonov v konkurze (1. časť). In Justičná revue : časopis pre právnu teóriu a prax. ISSN 1335-6461, 2019, roč. 71, č. 4, s. 391-410.

¹³ Bližšie napr.: KAČALJAK, M. - GRAMBLIČKOVÁ, B. (Staro)nový inštitút zákazu vrátenia vkladu a pravidlá transferového oceňovania. In Acta Facultatis iuridicae Universitatis Comenianae : vedecký časopis Právnickej fakulty. ISSN 1336-6912, 2019, roč. 38, č. 2, s. 84-100; DOLNÝ, J.: Zákaz vrátenia vkladov. In Právo. Obchod. Ekonomika VIII. : zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého sympózia konaného dňa 7. - 9. 2018 vo Vysokých Tatrách. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. ISBN 978-80-8152-649-7, s. 143-151.

- c) uplatnením práva pri porušení zákazu vrátenia plnenia nahradzujúceho vlastné zdroje,¹⁴
 - d) náhradou škody vzniknutou spoločnosti z porušenia povinnosti štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu spoločnosti, členom dozorného orgánu spoločnosti podľa Obchodného zákonníka.¹⁵
- **Odmena za uspokojenie veriteľov** ako tretia forma odmeny má výrazne motivačný charakter, pretože nepriamo núti likvidátora k efektívnemu a účelnému vynakladaniu výdavkov počas likvidácie tým, že stanovuje odmenu vo výške 10 % zo sumy peňažných prostriedkov v eurách poskytnutej veriteľom počas likvidácie z likvidačnej podstaty na uspokojenie peňažných záväzkov, ktoré vznikli pred vstupom spoločnosti do likvidácie, po odpočítaní príslušenstva, zmluvných pokút a obdobných sankcií za porušenie povinnosti, ktoré vzniklo alebo trvalo počas likvidácie (§ 11 Vyhlášky).

Popri odmene za výkon funkcie likvidátora má tento (na rozdiel od všeobecnej úpravy mandátnej zmluvy v Obchodnom zákonníku) nárok aj na náhradu svojich výdavkov, medzi ktoré patria napr. výdavky na súdne poplatky a iné poplatky, cestovné náhrady, náklady na znalecké posudky a odborné stanoviská, preklady, výpisy a odpisy, pričom podmienkou ich náhrady sú ich preukázateľnosť, odôvodnenosť a účelnosť v rámci konania s odbornou starostlivosťou a v súvislosti s vykonaním likvidácie.

¹⁴ Bližšie napr.: CSACH, K.: Obchodná spoločnosť v kríze. In.: Súkromné právo. Bratislava, č.4/2017, str. 166-175; DURÁČINSKÁ, J.: Plnenie nahradzujúce vlastné zdroje spoločnosti vs sloboda financovania. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. - Roč. 35, č. 2 (2016), s. 78-93; DURÁČINSKÁ, J.: Riadenie spoločnosti v kríze. In: Bratislavské právnické fórum 2016: Riadenie a kontrola v obchodných spoločnostiach v kontexte s vývojom v práve EÚ [elektronický zdroj]. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2016. - S. 5-14 [CD-ROM]; GRAMBLIČKOVÁ, B.: Spoločnosť v kríze – dopad na delenie zisku alebo iných vlastných zdrojov spoločnosti. In.: MÍLNIKY PRÁVA V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE 2016. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, v dňoch 10. – 12. 3. 2016, Univerzita Komenského v Bratislave Právnická fakulta 2016, str. 253-260.

¹⁵ Bližšie napr.: UŠIAKOVÁ, L.: Uplatňovanie nárokov zo zodpovednosti za škodu spôsobenú štatutárnym orgánom kapitálovej spoločnosti pri výkone funkcie tretími osobami vo svojom mene a na vlastný účet – vybrané problémy. In. Časopis pro právní vědu a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Roč. 20, č. 4 (2012), s. 361-369; UŠIAKOVÁ, L.: Vybrané problémy zodpovednosti štatutárných orgánov kapitálových spoločností za škodu spôsobenú pri výkone funkcie - Požadovaný štandard starostlivosti. In.: Právny poriadok Slovenskej republiky po 25. rokoch : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie "1. Banskobystrické dni práva" usporiadanej pri príležitosti 20. výročia založenia Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 11.-12. novembra 2015. - 1. vyd. - Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2015. - s. 594-604.

Právna úprava sa v tomto ohľade nemenila, spornou otázkou preto zostáva, či a ako odlíšiť hotové vlastné výdavky likvidátora od výdavkov zrušenej spoločnosti, ktoré boli uhradené priamo z jej prostriedkov. Domnievam sa, že je potrebné odlíšiť hotové (vlastné) výdavky likvidátora, ktoré vynaložil pri plnení svojich povinností v rámci likvidácie z vlastných prostriedkov od výdavkov, ktoré počas likvidácie vynaložila zrušená spoločnosť z jej prostriedkov. Z toho vyplýva, že súd by mal pri rozhodovaní o odmene a náhrade výdavkov likvidátora rozhodovať len o výdavkoch, ktoré vynaložil likvidátor z vlastných zdrojov.

Popri náhrade (na rozdiel od pôvodnej úpravy, v ktorej boli tieto náklady zahrnuté v odmene likvidátora), preukázateľných, odôvodnených a účelných výdavkov má likvidátor aj nárok na tzv. paušálnu náhradu výdavkov vo výške 30 eur za každý ukončený mesiac likvidácie, pričom táto zahŕňa (§ 13 Vyhlášky):

- a) náklady na administratívne vedenie likvidácie,
- b) náklady spojené s užívaním priestorov kancelárie likvidátora,
- c) náklady spojené s materiálnym a technickým vybavením kancelárie likvidátora,
- d) iné náklady svojou povahou a účelom obdobné nákladom podľa písmen a) až c).

Zdrojom pre uspokojenie nárokov na odmenu a náhradu výdavkov likvidátora je jednak preddavok na likvidáciu (1 500 eur) a jednak likvidačná podstata, vymedzená ako majetok a likvidačný výt'azok dosiahnutý počas likvidácie na dosiahnutie jej účelu (§ 2 písm. a) Vyhlášky). Odmena a náhrada výdavkov likvidátora, ktorá má byť uhradená z preddavku na likvidáciu, je splatná najskôr schválením konečnej správy o priebehu likvidácie, účtovnej závierky a návrhu na rozdelenie majetkového zostatku, ktorý vyplynie z likvidácie (likvidačný zostatok).

2.2 Odmena a náhrada výdavkov likvidátora, vymenovaného spoločnosťou

Ak likvidátora ustanovili spoločníci alebo príslušný orgán spoločnosti, patrí likvidátorovi odmena a náhrada výdavkov podľa zmluvy o výkone funkcie likvidátora; pričom ustanovenie § 66 ods. 6 OBZ sa má použiť primerane. Z toho vyplýva, že právny vzťah medzi spoločnosťou a jej likvidátorom sa spravuje primerane ustanoveniami

Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve (§ 576 a nasl. OBZ), ibaže by z prípadne uzavretej zmluvy o výkone funkcie likvidátora, medzi spoločnosťou a likvidátorom, alebo zo zákona nevyplývalo iné určenie práv a povinností likvidátora.

Zmluva o výkone funkcie likvidátora (ak bude medzi spoločnosťou a likvidátorom uzavretá, pretože zákonom konštruovaná povinnosť jej uzavretia nejestvuje) musí mať písomnú formu a musí ju schváliť valné zhromaždenie spoločnosti alebo písomne všetci neobmedzene ručiaci spoločníci spoločnosti.

Keďže je mandátna zmluva a od nej odvodená zmluva o výkone funkcie likvidátora pojmovo zmluvou odplatnou, mala by byť odmena medzi zmluvnými stranami písomne dohodnutá, vrátane jej splatnosti; inak má likvidátor nárok na odmenu obvyklú.

Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy,¹⁶ ktorá pre prípad absencie dohody o odmene likvidátora priamo odkazovala na rozhodnutie súdu, ktorý pri tomto rozhodovaní vychádzal z pôvodného vykonávacieho predpisu,¹⁷ obdobné ustanovenie už v súčasnom znení Obchodného zákonníka chýba, hoci s ním nepriamo počíta aj dôvodová správa k Vyhláške.¹⁸ Domnievam sa, že tento legislatívny nedostatok možno preklenúť práve tým, že pre určenie tzv. obvyklej odmeny likvidátora sa pri rozhodovaní súdu použijú ustanovenia Vyhlášky.

Na tieto hmotnoprávne predpisy by mali nadväzovať procesné ustanovenia § 304 a nasl. CMP, tie však dávajú právomoc rozhodovať kauzálnе príslušnému registrovému súdu rozhodovať o odmene likvidátora len v prípade, že bol tento likvidátor ustanovený súdom (§ 304 písm. b) CMP).

Myslím si preto, že o určení odmeny likvidátora bude so zreteľom na uvedené musieť rozhodnúť všeobecný súd spoločnosti ako žalovanej na základe žaloby o zaplatenie odmeny, podanej likvidátorom v klasickom sporovom konaní podľa Civilného sporového poriadku. V tomto prípade je zrejmy rozpor medzi dôvodovou správou a textáciou Vyhlášky, Obchodného zákonníka a Civilného mimosporového poriadku, ktorý bude zrejme možné vyriešiť len skorou novelizáciou týchto predpisov.

¹⁶ Podľa § 75 ods. 6 OBZ v znení účinnom do 30. septembra 2020: Ak nedôjde k dohode medzi spoločnosťou a likvidátorom vymenovaným súdom o výške odmeny, určí na návrh likvidátora výšku výdavkov a odmenu za výkon funkcie súd uznesením, ktoré doručí likvidátorovi a spoločnosti.

¹⁷ vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 526/2004 Z. z. o určení výšky výdavkov a odmeny za výkon funkcie likvidátora v znení vyhlášky č. 533/2008 Z. z.

¹⁸ Predmetný návrh vyhlášky....., bude aplikovateľný na prípady, kedy nedôjde k dohode medzi spoločnosťou (družstvom) a likvidátorom ustanoveným súdom ohľadom výšky odmeny a náhrady hotových výdavkov (súd výšku odmeny a výšku náhrady výdavkov likvidátora určí uznesením).

3 Odmena a náhrada výdavkov likvidátora v dodatočnej likvidácii

Pre úplnosť je vhodné dodať, že s ohľadom na zásadnú zmenu v úprave tzv. dodatočnej likvidácie (pôvodne § 75a OBZ, v súčasnej úprave § 75k OBZ),¹⁹ spojenú s obnovením právnej subjektivity zaniknutej spoločnosti (§ 75k ods. 3 OBZ) sa odstránili viaceré aplikačné problémy pri odmeňovaní likvidátora. S odkazom na § 4 ods. 4 a 14 ods. 4 Vyhlášky sa ustanovenia Vyhlášky primerane použijú na pre prípad rozhodovania súdu o odmene a náhrade výdavkov likvidátora v dodatočnej likvidácii.

Keďže je návrh na dodatočnú likvidáciu obligatórne spojený s povinnosťou zložiť preddavok na likvidáciu (§ 75k ods. 2 OBZ) vo výške 1 500 eur, bude aj v prípade nariadenia dodatočnej likvidácie jestvovať aspoň čiastočná záruka, že odmena a náhrada hotových výdavkov likvidátora v dodatočnej likvidácii bude uspokojené aspoň vo výške preddavku.

Z povahy veci je zrejmé, že o odmene a náhrade výdavkov likvidátora bude rozhodovať výlučne súd, ktorý likvidátora ustanovil, a to podľa ustanovení Vyhlášky.

Záver

Ako je zrejmé, právna úprava likvidácie si už dlhú dobu žiadala zásadné zmeny a doplnenia, a to vo viacerých smeroch. Jedným z nich bola aj nová legislatívna koncepcia odmeňovania likvidátora a náhrady jeho výdavkov, zhmotnená do veľkej novely Obchodného zákonníka (zákon č. 390/2019 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. októbra 2020) a jeho vykonávacej vyhlášky (vyhláška č. 193/2020 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii s identickou účinnosťou od 1. októbra 2020).

Pozitívne možno v tejto súvislosti vnímať fakt, že na rozdiel od ostatných rokov, v ktorých novelizácie právnych predpisov (Obchodného zákonníka, Zákona o konkurze

¹⁹ Bližšie pozri napr.: STRÉMY, J.: Inštitút dodatočnej likvidácie v kontexte rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky. In.: Bratislavské právnické fórum 2018 [elektronický dokument] : vplyv judikatúry ústavného súdu na interpretáciu noriem súkromného práva. - : 1. vyd. ISBN 978-80-7160-478-5. - Bratislava : Právnická fakulta UK, 2018. - S. 155-164; ĎURICA, M.: Smrť obchodných spoločností a ich resuscitácia v judikatúre Ústavného súdu SR. In.: Súkromné právo : odborný časopis zameraný na otázky aplikačnej praxe. Roč. 2, č. 1 (2016), s. 2-10. - Bratislava : Wolters Kluwer, 2016.

a reštrukturalizácii a pod.) mali prevažujúco donucujúci, resp. sankčný charakter (nové prípady zákonného ručenia, sprísňovanie zodpovednosti za škodu, pokuta za včasné nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu a iné); v tomto prípade sa po dlhšom čase objavila právna úprava, ktorá má pozitívne pôsobiaci rozmer s cieľom motivovať osoby, ktoré by potenciálne mohli vykonávať funkciu likvidátora, aby svoje povinnosti plnili nielen pod tlakom objektívnej zodpovednosti.

Nová právna úprava likvidácie má nepochybne svoje úskalía a možno jej vyčítať aj viacero nejasností (čo si určite vyžiada v krátkom čase aj technické novely v reakcii na budúcu aplikačnú prax), no nový koncept úpravy odmeňovania likvidátorov možno v zásade privítať a považovať ho za krok správnym smerom k tomu (popri iných zmenách – napr. v súvislosti s rozšírením informačných povinností likvidátora), aby boli najmä práva tretích osôb v likvidácii chránené v čo možno najväčšom rozsahu.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie a učebnice:

ĎURICA, M.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii : komentár. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019. 1456 s. ISBN 978-80-7400-754-5.

ĎURICA, M.: Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii : (3. prepracované a doplnené vyd. s európskou a národnou judikatúrou. Výklad právnej úpravy konaní začatých do 1. januára 2012 a po 1. januári 2012). Bratislava : Eurokódex, 2012. 1024 s. ISBN 978-80-89447-82-4.

PATAKYOVÁ, M. - BARTOVÁ, Z. - BLAHA, M. a kol. Obchodný zákonník : komentár. 5. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2016. 1691 s. Beckova edícia Komentované zákony. ISBN 978-80-89603-46-6.

Kapitola v učebnici alebo monografii:

CSACH, Kristián. Všeobecné ustanovenia : § 20a [Zrušenie a zánik právnickej osoby]. In Občiansky zákonník I. § 1 - 450. 2. vydanie. Praha : C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-770-5, s. [126].

Periodiká a zborníky:

CSACH, K.: Obchodná spoločnosť v kríze. In.: Súkromné právo. Bratislava, č.4/2017, str. 166-175.

DOLNÝ, J.: Zákaz vrátenia vkladov. In Právo. Obchod. Ekonomika VIII. : zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého sympózia konaného dňa 7. - 9. 2018 vo Vysokých Tatrách. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. ISBN 978-80-8152-649-7, s. 143-151.

DOLNÝ, Jaroslav. Podmienky odporovateľnosti právnych úkonov v konkurze (1. časť). In Justičná revue : časopis pre právnu teóriu a prax. ISSN 1335-6461, 2019, roč. 71, č. 4, s. 391-410.

DOLNÝ, Jaroslav. Podmienky odporovateľnosti právnych úkonov v konkurze (2. časť). In Justičná revue : časopis pre právnu teóriu a prax. ISSN 1335-6461, 2019, roč. 71, č. 5, s. 524-533.

DURAČINSKÁ, J.: Plnenie nahradzujúce vlastné zdroje spoločnosti vs sloboda financovania. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. - Roč. 35, č. 2 (2016), s. 78-93.

DURAČINSKÁ, J.: Riadenie spoločnosti v kríze. In: Bratislavské právnické fórum 2016: Riadenie a kontrola v obchodných spoločnostiach v kontexte s vývojom v práve EÚ [elektronický zdroj]. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2016. - S. 5-14 [CD-ROM].

GRAMBLIČKOVÁ, B.: Spoločnosť v kríze – dopad na delenie zisku alebo iných vlastných zdrojov spoločnosti. In.: MÍLNIKY PRÁVA V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE 2016. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, v dňoch 10. – 12. 3. 2016, Univerzita Komenského v Bratislave Právnická fakulta 2016, str. 253-260.

KAČALJAK, M. - GRAMBLIČKOVÁ, B. (Staro)nový inštitút zákazu vrátenia vkladu a pravidlá transferového oceňovania. In Acta Facultatis iuridicae Universitatis Comenianae : vedecký časopis Právnickej fakulty. ISSN 1336-6912, 2019, roč. 38, č. 2, s. 84-100.

STRÉMY, J.: Likvidátor. In.: Bratislavské právnické fórum 2019 [elektronický dokument]: nezávislosť a etický rozmer výkonu súdnej moci v obchodnom práve. 1. vyd. - Bratislava: Právnická fakulta UK, 2019. - S. 61-72.

STRÉMY, J.: Niekoľko poznámok k inštitútu likvidácie v pripravovanej novele Obchodného zákonníka. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2019 [elektronický dokument] : 1. vyd. - Bratislava : Právnická fakulta UK, 2019. - S. 567-576.

STRÉMY, Jana. K vybraným aspektom zrušenia spoločnosti s likvidáciou. In Vybrané výzvy v právu soutěžním, v českém a slovenském právu obchodních korporací, v právu insolvenčním a v právu průmyslového vlastnictví. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2018. ISBN 978-80-88266-30-3, s. 134-160.

UŠIAKOVÁ, L.: Uplatňovanie nárokov zo zodpovednosti za škodu spôsobenú štatutárnym orgánom kapitálovej spoločnosti pri výkone funkcie tretími osobami vo svojom mene a na vlastný účet – vybrané problémy. In. Časopis pro právní vědu a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Roč. 20, č. 4 (2012), s. 361-369.

UŠIAKOVÁ, L.: Vybrané problémy zodpovednosti štatutárných orgánov kapitálových spoločností za škodu spôsobenú pri výkone funkcie - Požadovaný štandard starostlivosti. In.: Právny poriadok Slovenskej republiky po 25. rokoch : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie "1. Banskobystrické dni práva" usporiadanej pri príležitosti 20. výročia založenia Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 11.-12. novembra 2015. - 1. vyd. - Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2015.s. 594-604.